

Věc: oponentský posudek diplomové práce Magdaleny Justové s názvem *Zelená reflexe Josefa Váchala*

Auto posudku: Jakub Češka

Autorka ve své diplomové práci hodlá ukázat, jak ostatně indikuje v názvu práce, znaky enviromentálního myšlení na díle svérázného tvůrce Josefa Váchala. Jak předesílá v úvodu, takto pojatá práce nemůže mít než interdisciplinární charakter. Práce je v tomto ohledu přinejmenším „dvoudomá“, jednak se pohybuje na teritoriu enviromentální ideologie, jednak klade vlastní interpretaci širokého Váchalova díla do hermeneutické tradice. Hermeneutický nárok při čtení a interpretaci textů jí má zjednat náležitý metodický přístup při vyvozování závěrů z literárních textů, na kterých hodlá doložit jednotlivé znaky enviromentalismu. Je třeba uznat, že autorka postupuje obezřetně, vlastní cíl práce stanovuje zřetelně. Práce si klade za cíl obhájit jednoduchou tezi (ve smyslu přehlednosti a čitelnosti), že texty Josefa Váchala jsou z hlediska enviromentalismu moderní a navzdory jejich časové odlehlosti aktuální.

Autorka člení vlastní výklad do třech kapitol (úvod, osobnost Josefa Váchala, Šumava umírající a romantická), přehledně strukturovaných, bohatě dokládáných citáty z Váchalova díla. Zatímco první kapitola je zasvěcena profilaci teoretické rámce, v kapitole druhé se autorka věnuje převážně genezi literárního díla, ohledávání jeho vněliterárních kontextů. Vlastním těžištěm práce je pak kapitola třetí, kde autorka odkazem na literární díla vyznačuje jednotlivé znaky enviromentalismu.

Pokud jde o vlastní charakter práce, práce je napsána kultivovaným jazykem, autorka prokazuje erudovanou znalost Váchalova díla a nakonec i schopnost náležitě zacházet s literárními texty pro potřeby znaků enviromentalismu. Argumentace je přesvědčivá a množstvím uváděných příkladů také plastická.

Jediným omezením práce, které do značné míry vyplývá z širší zpracovávaného materiálu a z ústřední položené otázky, je podle mého soudu interpretace literárních textů. Autorka se zde sice pohybuje na poli hermeneutiky, ale literární odkazy do jisté míry instrumentalizuje hlediskem enviromentalismu. Třebaže v její interpretaci nalezneme náběhy k reflektovaněji založené interpretaci literárních zdrojů, například v pasáži, kde mluví o Váchalových antropomorfních metaforách, avšak tyto poznámky jako by byly pouze okrajové, a nejsou dále komponovány. Pokud by se autorka vydala cestou analýzy a komponování antropomorfních metafor (chápu, že zaměření práce je jiné), nejenom že by ji zřejmě vykrytalizovala určitá síť poukazů, ale hlavně by si mohla všimnout, nakolik je právě Váchalův zbeletrizovaný svět přírody osvojen, domestikován těmito metaforami, a jak je takovému světu implikován lidský úmysl tam, kde pro něj není místo. Poté by mohla být položena otázka, zda-li literární diskurs může vykazovat enviromentální rysy, když s sebou nutně nese rys zmíněné domestikace smyslem, úmyslem, který přírodě není vlastní. Otázka tedy zní, zda-li teprve alternativní diskurs (tedy nikoli literární) nemůže ukázat nenáležité přisvojování, konečně taky Váchal – třebaže kriticky a problematicky, ale přesto, vepisuje své dílo do romantické tradice, v níž nemůže být příroda jiná než kupříkladu „panenská“. O této okolnosti mluvím proto, že autorka si na jedné straně u Váchala všímá užití antropomorfních metafor, na straně druhé jej však také vidí jako kritika antropocentrismu. Avšak ve zmiňovaném ohledu antropomorfních metafor patří Váchal právě do tradice antropocentrismu, neboť přírodě zřejmě nerozumí jinak, než prizmatem polidšťujících metafor, tedy že jeho hledisko, není hlediskem krajiny, ale sugestivním básnivým pohledem, kde péče o krajinu se v přísném slova smyslu ukazuje až v druhém plánu (jako vedlejší produkt), neboť vyrůstá z antropomorfizujícího básnivého (literárního) diskursu, kde lze hledat také argumentační oporu péče o krajinu.

Tyto poznámky však spíš míří k dalším perspektivám při rozpracování přírodních motivů, nemají tedy v žádné případě snižovat úroveň diplomové práce.
Práci hodnotím výborně 17 body.